

1. Waarom High Impact Crime aanpakken?

High Impact Crime, afgekort als HIC, omvat delicten die een grote impact hebben op het slachtoffer en vaak ook op zijn of haar directe omgeving.

HIC zorgt niet alleen voor materiële schade en/of letsel bij het slachtoffer (objectief slachtofferschap). Ook angstgevoelens en angst voor herhaling (subjectief slachtofferschap) zijn vaak het gevolg. HIC is van invloed op het veiligheidsgevoel in de maatschappij, en daarmee op het vertrouwen van de burger in de maatschappij en overheid in het algemeen en het vertrouwen in politie en justitie in het bijzonder. Dat maakt dat de aanpak van HIC een duurzaam karakter moet hebben.

Bij HIC gaat het vooral om het volgende trio (Wetboek van Strafrecht):

WONINGINBRAAK

“diefstal of een poging daartoe, zonder (bedreiging met) geweld tegen personen, in combinatie met het wederrechtelijk betreden van een woning bijvoorbeeld door braak of insluiting”.

STRAATROOF

“het met (bedreiging van) geweld wegnemen of afpersen van enig goed, gepleegd tegen particuliere personen die zich op de openbare weg bevinden, of de poging daartoe”.

OVERVAL

“het met (bedreiging van) geweld wegnemen of afpersen van enig goed, gepleegd tegen personen in een afgeschermd ruimte of op een gepland of georganiseerd waarde transport, of de poging daartoe”.

Soms worden meer delicten onder HIC geschaard zoals woningoverval en andere vormen van ‘excessief geweld’ (waaronder uitgaansgeweld). Een andere of bredere definitie van HIC kan lokaal nuttig of nodig zijn, maar we zullen ons in dit Basisboek concentreren op de aanpak van de drie genoemde delicten: **woninginbraak**, **straatroof** en **overval**.

1.1 Omvang HIC

De door de politie geregistreerde aantallen voor 2019 geven een beeld van de omvang van de drie HIC-problemen:

DELICT	2019	2020
Woninginbraak	39.452	30.650 (-22,31%)
Straatroof	3.783	3.205 (-15,29%)
Overval	1.174	915 (-22,06%)
HIC totaal (2019)	44.409	34.770

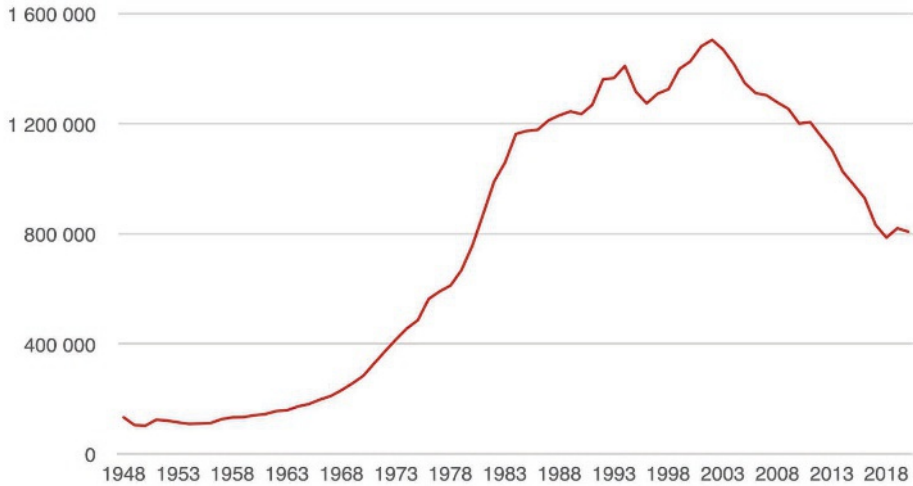
Deze gegevens komen uit het voor iedereen vrij toegankelijke dataportaal* van de politie (zie ook hoofdstuk 3). De cijfers laten zien dat er sprake is van een aanzienlijke daling van de drie HIC delicten in 2020.

Door de Covid-19-maatregelen vanaf voorjaar 2020 tot 2021 bleven mensen veel vaker thuis en waren ze ook minder vaak op straat. De gelegenheid voor HIC nam daarmee enorm af. Zie hierover ook de 'Kennispapers' van Jaap de Waard, nummer 154* en nummer 223*. Alle Kennispapers zijn te vinden op www.ProHIC.nl.

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

Vergeleken met 20 jaar terug is het totaal aantal door de politie geregistreerde misdrijven enorm teruggelopen.

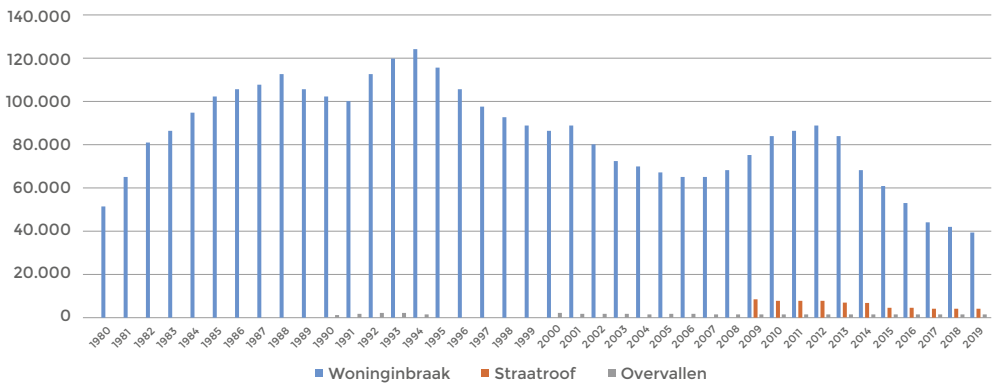
Door politie geregistreerde misdrijven 1948-2020

DE DALING

Een vergelijkbare daling zien we terug bij High Impact Crime, waarbij we overigens ook zien dat de woninginbraken landelijk de bulk van het HIC-probleem vormen.

HIC-Delicten sinds 1980

Een zelfde dalende tendens doet zich ook voor in de cijfers uit de nationale slachtofferenquête van het CBS, de Veiligheidsmonitor (**Bijlage 1**). In 2012 was het slachtofferpercentage voor inbraak onder de Nederlandse bevolking 1,8% en in 2019 was dit teruggelopen naar 1,0% (CBS, 2019).

Hoewel Nederland het in Europees perspectief niet slecht doet (we zijn een middenmoter), zijn er ook diverse landen die onder meer voor woninginbraak aanzienlijk beter presteren. Dit blijkt uit het Fundamental Rights Survey (2021) van European Union Agency for Fundamental Rights.

Maar we zijn in Nederland op de goede weg en daar hebben velen – waaronder bijvoorbeeld de taskforce HIC – aan bijgedragen. Zie terugblik op tien jaar succesvolle aanpak HIC*.

Overigens blijken hier ook andere aanpakken effectief, zoals opname van ‘inbraakwerendheid’ in de Nationale Bouwregelgeving (Van Ours & Vollaard, 2011), het Politiekeurmerk Veilig Wonen en het Keurmerk Veilig Ondernemen.

Wie meer wil weten over de verklaring die de Nederlandse topcriminoloog Prof Dr. Jan J. M. van Dijk heeft voor deze enorme daling van de criminaliteit – die zich in alle Westerse landen heeft voorgedaan – verwijzen we naar het college van de ‘Universiteit van Nederland’* dat in 2014 in de nachtclub IT gegeven werd.

In dezelfde serie is er ook nog een college* over hoe de overheid een land aantoonbaar veiliger kan maken.

Maar het is nodig het HIC-probleem te blijven monitoren en veranderingen te signaleren. Een daling wordt vaak weer gevolgd door een nieuwe stijging, of er kunnen veranderingen optreden die ook ongewenst zijn (minder woninginbraken, maar meer woningovervallen). De HIC-aanpak lokaal ‘duurzaam werkend krijgen’ vergt dus een continue aanpak, waarbij we de HIC-temperatuur lokaal meten en als HIC weer oplaait gelijk actie ondernemen.

Daarbij komt dat het probleem landelijk weliswaar afneemt, maar die afname zien we niet in het hele land. Er zijn nog steeds zorgwekkende concentraties (voorbeeld*). Alle reden dus om het probleem gericht aan te pakken. Dit Basisboek brengt de kennis en ervaringen op het gebied van HIC nationaal en internationaal bij elkaar, om de daling ook de komende jaren te helpen doorzetten en een duurzame afname van HIC te bewerkstelligen.

Wie zijn kennis over deze daling (en de beste verklaringen daarvoor) wil testen, verwijzen we naar de ‘Kenniscrimiquiz’ over trends en ontwikkelingen in de criminaliteit en rechtshandhaving, Kennisparel 109*.

Onderzoek hierover: Van Dijk et al. (2012), Farrel (2013), Farrel et al. (2011, 2014 en 2018).

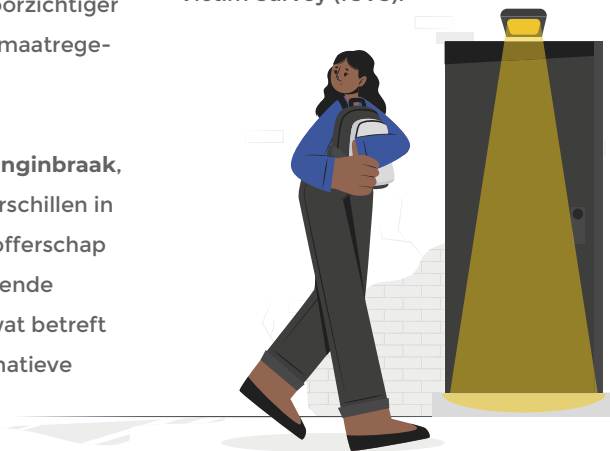
* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl

1.2 Slachtofferschap en de gevolgen daarvan

Kennisparel 134* laat zien dat de veiligheidsbeleving van slachtoffers van veelvoorkomende criminaliteit vaker negatiever is dan die van personen die geen slachtoffer waren. De gevoelens van onveiligheid zijn groter, het oordeel over de stand van zaken en de ontwikkeling van de criminaliteit in de buurt is ongunstiger, en vooral de kans om opnieuw slachtoffer te worden van misdrijven wordt door slachtoffers hoger ingeschat. Ook vertonen slachtoffers meer vermijdingsgedrag, zowel thuis als in de woonomgeving. Als het gaat om preventie van inbraak en diefstal, gedragen slachtoffers van deze misdrijven zich voorzichtiger en treffen ze vaker beveiligingsmaatregelen in en rond hun woning.

Bij de High Impact Crimes **woninginbraak**, **straatroof** en **overval** zijn de verschillen in veiligheidsbeleving naar slachtofferschap nog groter dan bij veelvoorkomende criminaliteit als geheel, zowel wat betreft de affectieve, cognitieve als conatieve component.

Herhaling van slachtofferschap vergroot de onveiligheidsbeleving aanzienlijk en de gevolgen van slachtofferervaring op de veiligheidsbeleving houden lang aan. De veiligheidsbeleving van slachtoffers is het meest negatief onder vrouwen, jongeren en mensen met een niet-westerse migratieachtergrond. Binnen deze groepen is de veiligheidsbeleving van slachtoffers negatiever dan die van degenen die geen slachtoffer waren. Het zelfde beeld komt overigens ook naar voren uit veel internationaal onderzoek. Zie voor Europa FRA 2014 en zie ook de uitkomsten van de International Crime Victim Survey (ICVS).

KORTOM

Niet alleen de omvang van HIC, maar zeker ook de gevolgen voor slachtoffers vormen meer dan voldoende reden om deze vormen van criminaliteit aan te pakken.

* Meer informatie over bronnen, zie de digitale versie op www.prohic.nl